

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia 13 września 2010 r.

**Pan
Krzysztof Jagiełło
Prezes Zarządu Zakładów
Mechanicznych S.A.
w Tarnowie
ul. Kochanowskiego 30
32-100 Tarnów**

P/10/044
LKR-4101-05-01/2010

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r., Nr 231 poz. 1701 ze zm.) zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła w Zakładach Mechanicznych „Tarnów” S.A., kontrolę w zakresie wspierania środkami publicznymi restrukturyzacji spółek przemysłowego potencjału obronnego w latach 2002 – 2010 (I kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym przez Pana Prezesa w dniu 20 sierpnia 2010 r. Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezesowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie pomocy publicznej udzielonej między innymi na podstawie ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz. U. Nr 155, poz. 1287 ze zm.) oraz ustawy z dnia 7 października 1999 r. o wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego i modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP (Dz. U. Nr 83, poz. 932 ze zm.). W wyniku udzielonego wsparcia Spółka przeprowadziła restrukturyzację Zakładów, zmniejszyła zobowiązania z lat ubiegłych, a także podjęła produkcję zmodernizowanych

wyrobów „S”. W ocenie NIK, pomimo udzielenia wsparcia ze środków publicznych, Zarząd Spółki nie osiągnął zakładanych celów, a podejmowane w tym zakresie działania nie doprowadziły do uzyskania, płynności finansowej i zdolności kredytowej, zapewniającej ciągłość produkcji i bieżące regulowanie zobowiązań. Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące oceny szczegółowe:

1. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie „Program restrukturyzacji ZM Tarnów S.A., prowadzących działalność gospodarczą na potrzeby bezpieczeństwa i obronności Państwa”, opracowanego w 2002 r. Dokument zawierał m.in. opis sytuacji ekonomicznej Zakładów wraz z analizą przyczyn, które spowodowały trudności w działalności, a także uwzględnił specyfikę rynku, na którym działała Spółka. Istotnym elementem opracowania było wskazanie źródeł finansowania przedsięwzięć restrukturyzacyjnych, a także prognoza efektów ekonomiczno-finansowych planowanych działań. W założeniach programu przyjęto m.in., iż przynosząca największą rentowność, produkcja uzbrojenia znajdującego się na wyposażeniu Sił Zbrojnych RP, zostanie utrzymana na dotychczasowym poziomie co najmniej przez okres kilku kolejnych lat. Uzasadnieniem do utrzymywania tej produkcji był fakt, że produkowane przez Zakłady karabiny maszynowe (kaliber 12,7 mm) w różnych konfiguracjach stanowiły poza krajem, podstawowe uzbrojenie innych armii. Jednocześnie Spółka zakładała perspektywiczną produkcję zmodernizowanych systemów obrony przeciwlotniczej opartej na wzorze armaty ZU (23 mm), w zmodyfikowanych wersjach lądowej i morskiej. W planach Zakładów znalazła się także produkcja zmodyfikowanego granatnika w wersji podwieszanej i samodzielnej, a także wdrożona do produkcji wersja automatyczna. Poza wymienionymi produktami, w ramach umów offsetowych Spółka zamierzała rozwinąć produkcję systemu wieżowego do kołowego transportera opancerzonego, a także zintensyfikować sprzedaż wyrobów „S” poza granicami kraju.

Jednocześnie program zawierał przedsięwzięcia obejmujące wykorzystanie zasobów ludzkich i technicznych, dalsze zagospodarowanie (sprzedaż, dzierżawa, konwersja za długi) niewykorzystywanego, zbędnego majątku Zakładów, odtworzenie i modernizację parku maszynowego, zmniejszenie pracochłonności i energochłonności procesów produkcyjnych, intensyfikację działań zmierzających do obniżenia kosztów oraz dalszej poprawy jakości, a także kontynuowanie działań zmierzających do oddłużenia Zakładów.

2. Zarząd Spółki przyjął w tym Programie założenia obejmujące m.in. zwiększenie przychodów ze sprzedaży do 44,8 mln zł w 2003 r. oraz 55,9 mln zł w 2004 r., przy

jednoczesnym zmniejszeniu kosztów działalności operacyjnej i poziomemu zapasów, co miało spowodować jeszcze w 2003 r. osiągnięcie zysku netto w wysokości 10 mln zł. W oparciu o restrukturyzację należności publicznoprawnych oraz zakładane zwiększenie sprzedaży (w ramach zamówień MON) Zarząd dążył do zredukowania zobowiązań długoterminowych i należności Spółki, zmniejszenia zapasów oraz osiągnięcia zysku netto w zakładanej wysokości. Spółka nie zrealizowała jednak zamierzonych celów. Przychody ze sprzedaży były niższe od zakładanych w 2003 r. o 5.100 tys. zł, a w 2004 r. o 8.163 tys. zł, podczas gdy zysk netto w 2003 r. był niższy od planowanego o 8.980 tys. zł. Znacznie wzrosły zobowiązania krótkoterminowe i w 2003 r. osiągnęły poziom 34,7 mln zł. Ponadto, wbrew założeniom, wzrosły należności Zakładów do 6,7 mln zł w 2003 r. i 9 mln zł w 2004 r. W ocenie NIK, Spółka finansowała swoją działalność kapitałami obcymi, co potwierdzają okresy regulowania zobowiązań przez Zakłady, wynoszące od 232 dni w 2003 r. poprzez 171 dni w 2004 r. i 200-239 w latach 2006 - 2010 (I kwartał). Zakładom nie udało się uzyskać zamówień na produkcję systemu wieżowego do kołowego transportera opancerzonego, a także zintensyfikować sprzedaży wyrobów „S” poza granicami kraju.

3. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia systematyczny wzrost przychodów z działalności Spółki, a w szczególności wzrost sprzedaży wyrobów produkcji „S” w latach 2004 - 2008. W świetle przedstawionej wyżej sytuacji finansowej Zakładów w latach 2003 - 2004 (po restrukturyzacji zobowiązań publicznoprawnych), wyroby „S” stanowiły odpowiednio 35,3 % wartości sprzedaży ogółem w 2004 r. i 53,7 % tej wartości w 2008 r. Jednocześnie, w tym okresie stały wzrost (za wyjątkiem 2006 r.) wykazywała produkcja cywilna Spółki. W ocenie NIK, dotychczasowe działania Spółki w zakresie pozyskiwania zamówień i jednoczesnego zachowania gotowości do wykonywania produkcji specjalnej, a także kompensowanie niewykorzystywanych mocy produkcyjnych wytwarzaniem wyrobów cywilnych nie doprowadziło w pełni do uzyskania odpowiedniej płynności finansowej. W Zakładach wdrożono do produkcji nowe wyroby „S”, dokonano zmian organizacyjno-kadrowych zmniejszając zatrudnienie o 23 % oraz powołano spółkę „Odlewnia”, zbywając ją na rzecz ARP, co spowodowało zmniejszenie zobowiązań wobec Agencji o kwotę 8.828 tys. zł. Jednocześnie, w badanym okresie Zarząd podejmował działania zmierzające do zredukowania zobowiązań wobec Urzędu Miasta Tarnowa z tytułu podatku od nieruchomości, w zamian za przekazanie zbędnego majątku. Działania te zmniejszyły koszty stałe Zakładów, związane z utrzymaniem nieprzydatnych nieruchomości.

4. W badanym okresie pomoc publiczna, udzielona Zakładom w ramach przytoczonych wyżej ustaw, wyniosła łącznie 22.943 tys. zł. Jednocześnie, w ramach podjętych działań restrukturyzacyjnych oraz negocjacji z Urzędem Miasta Tarnowa, Agencją Restrukturyzacji Przemysłu S.A. i Bumar sp. z o.o., Zakłady zredukowały swoje zobowiązania o kwotę 21.072 tys. zł. W ocenie NIK, pomoc publiczna oraz działania Zarządu zmierzające do zmniejszenia zobowiązań – nie przyniosły oczekiwanych efektów. Zdaniem Izby, pomimo wygenerowania zysku netto za 2008 r. i 2009 r., sytuacja płatnicza Spółki nadal była trudna. Nie udało się Zakładom osiągnąć zysku, pozwalającego na znaczną redukcję zobowiązań. Wskaźniki ekonomiczno-finansowe w 2008 r. wzrosły, ale już w roku następnym uległy pogorszeniu. Złożyło się na to zmniejszenie sprzedaży ogółem o 37,6 %, w tym istotne zmniejszenie sprzedaży wyrobów „S”, a także zalegające od trzech lat zapasy materiałów i wyrobów gotowych oraz produkcja w toku z lat 1996-2005 o łącznej wartości 2.478 tys. zł. Pomimo podejmowanych działań nie uległa poprawie płynność finansowa. Po uzyskaniu zdolności kredytowej w 2008 r., Spółka utraciła ją w 2009 r. Zdaniem NIK, sytuacja powyższa wynika w części m.in. ze zmniejszenia zamówień rządowych na wyroby „S” oraz braku zamówień eksportowych na te produkty (ostatnią dostawę na kwotę 779 tys. zł zrealizowano w 2009 r.). W ocenie NIK, ten stan wynika z małej intensywności działań zmierzających do pozyskania kontraktów poza granicami kraju. Izba w swych ocenach uwzględnia wyjaśnienia Pana Prezesa, iż po przejściu nadzoru właścicielskiego przez Grupę BUMAR cała sprzedaż wyrobów odbywa się za pośrednictwem Bumaru. W ocenie NIK, Spółka powinna podejmować wszelkie możliwe działania, w tym także marketingowe, aby doprowadzić do pozyskiwania klientów w celu zwiększenia sprzedaży.
5. NIK ocenia pozytywnie przeprowadzenie w 2007 r. analizy i oceny sytuacji ekonomicznej Spółki, obejmującej okres restrukturyzacji zobowiązań Zakładów oraz możliwości dalszego rozwoju w oparciu o produkcję nowych rodzajów produktów „S”, po oddzieleniu produkcji cywilnej. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, przy braku gwarancji ustabilizowanych zamówień rządowych i słabnącym eksporcie wyrobów „S”, istnieje ryzyko całkowitej utraty płynności przy ograniczonej możliwości kredytowania produkcji. W związku z postanowieniami art. 296 ust. 1 lit b Traktatu Ustanawiającego

Wspólnotę Europejską¹, w ocenie Izby, brak organizacyjnego wydzielenia produkcji specjalnej uniemożliwi dalsze korzystanie z pomocy publicznej.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Intensyfikację działań zmierzających do urentownienia sprzedaży wyrobów, zapewniającego płynność finansową.
2. Aktualizację dotychczasowego programu restrukturyzacyjnego.
3. Oddzielenie produkcji cywilnej od produkcji specjalnej – o ile Spółka ma zamiar w dalszym ciągu korzystać z pomocy publicznej.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezesa, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Prezesowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Krakowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art.62 ust.2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o których mowa wyżej, liczy się od dnia ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

podpisał: Jan Kosiniak - wicedyrektor

---

¹ Aktualnie art. 346 ust. 1 lit. b Wersja skonsolidowana Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Dz. Urzędowy UE C83 z 30.3.2010